

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

21 päivänä marraskuuta 2018*

Ennakkoratkaisupyyntö – Direktiivi 1999/70/EY – Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemä määräaikaista työtä koskeva puitesopimus – 4 lauseke – Syrjintäkiellon periaate – Kansallinen säännöstö, jossa sallitaan määräaikaisten työsopimusten voimassaolon päättäminen, kun palvelukseenoton peruste lakkaa – Lukuvuodeksi palvelukseen otetut opettajat – Palvelussuhteen irtisanominen opetuksen antamisen päättymispäivänä – Työajan järjestäminen – Direktiivi 2003/88/EY

Asiassa C-245/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Kastilia-La Manchán itsehallintoalueen ylioikeus, Espanja) on esittänyt 19.4.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 11.5.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Pedro Viejobueno Ibáñez ja

Emilia de la Vara González

vastaan

Consejería de Educación de Castilla-La Mancha,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: varapresidentti R. Silva de Lapuerta, joka hoitaa ensimmäisen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (esittelevä tuomari), E. Regan ja S. Rodin,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: hallintovirkamies L. Carrasco Marco,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.4.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Pedro Viejobueno Ibáñez ja Emilia de la Vara González, edustajanaan J. J. Donate Valera, abogado,
- Consejería de Educación de Castilla-La Mancha, edustajinaan C. Aguado Martín ja M. Barahona Migueláñez, letrados,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

- Espanjan hallitus, asiamiehinään A. Gavela Llopis ja S. Jiménez García,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. van Beek ja N. Ruiz García,

kuultuaan julkisasiamiehen 31.5.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY (EYVL 1999, L 175, s. 43) liitteenä olevan 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen (jäljempänä puitesopimus) 4 lausekkeen tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat yhtäältä Pedro Viejobueno Ibáñez ja Emilia de la Vara González (jäljempänä yhdessä asianomaiset henkilöt) ja toisaalta Consejería de Educación de Castilla-La Mancha (Kastilia-La Manchan itsehallintoalueen opetusministeriö, jäljempänä alueministeriö) ja jossa on kyse asianomaisilla henkilöillä alueministeriön kanssa olleiden palvelussuhteiden irtisanomisesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 1999/70 14 perustelukappaleen mukaan ”allekirjoittaneet osapuolet ovat toivoneet saavansa aikaan määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen, jossa esitetään määräaikaisiin työsopimuksiin ja työsuhteisiin liittyvät yleiset periaatteet ja vähimmäisvaatimukset; ne ovat osoittaneet halunsa syrjimättömyysperiaatteen soveltamisen takaamalla parantaa määräaikaisen työn laatua ja laatia puitteet peräkkäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden väärinkäytön ehkäisemiseksi”.
- 4 Direktiivin 1999/70 1 artiklan mukaan sen tarkoituksena on ”panna täytäntöön toimialtaan yleisten työmarkkinakeskusjärjestöjen (EAY, UNICE ja CEEP) välillä – – tehty, liitteenä oleva määräaikaista työtä koskeva puitesopimus”.
- 5 Puitesopimuksen johdanto-osan toisessa kohdassa todetaan seuraavaa:
”Tämän sopimuksen osapuolet tunnustavat, että toistaiseksi voimassa olevat työsopimukset ovat ja tulevat olemaan vallitseva työsuhdemuoto työnantajien ja työntekijöiden välillä. Ne tunnustavat myös, että määräaikaiset työsopimukset vastaavat tietyissä olosuhteissa sekä työnantajien että työntekijöiden tarpeita.”
- 6 Mainitun johdanto-osan kolmannessa kohdassa todetaan seuraavaa: ”Tässä sopimuksessa esitetään määräaikaiseen työsuhteeseen liittyvät yleiset periaatteet ja vähimmäisvaatimukset ja tunnustetaan, että niiden yksityiskohtaisessa soveltamisessa on otettava huomioon erityiset kansalliset, alakohtaiset ja kausiluontoiset tilanteet. Sopimus kuvaa työmarkkinaosapuolten tahtoa luoda yleiset puitteet sen varmistamiseksi, että määräaikaisessa työsuhteessa olevia työntekijöitä kohdellaan samalla tavalla suojelemalla heitä syrjintää vastaan ja että määräaikaisia työsopimuksia käytetään sekä työnantajien että työntekijöiden kannalta hyväksyttävältä pohjalta.”

7 Puitesopimuksen 1 lausekkeen mukaan puitesopimuksen tarkoituksena on yhtäältä parantaa määräaikaisen työn laatua varmistamalla syrjintäkiellon periaatteen soveltaminen ja toisaalta laatia puitteet sellaisten väärinkäytösten ehkäisemiseksi, jotka johtuvat perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden käytöstä.

8 Puitesopimuksen 3 lausekkeessa, jonka otsikkona on ”Määritelmät”, määrätään seuraavaa:

”[Tässä sopimuksessa]

1. – – ’määräaikaisella työntekijällä’ tarkoitetaan henkilöä, jolla on suoraan työnantajan ja työntekijän välillä tehty työsopimus tai solmittu työsuhde, jonka päättymisen määräytyy [objektiivisin] syin, esimerkiksi tietyn päivämäärän umpeutumisen, tietyn tehtävän loppuun saattamisen tai tietyn tapahtuman ilmaantumisen perusteella[;]

2. – – ’vastaavalla vakituisella työntekijällä’ tarkoitetaan työntekijää, jolla on toistaiseksi voimassa oleva työsopimus tai työsuhde ja joka työskentelee samassa työpaikassa ja samassa tai samanlaisessa työssä tai tehtävässä, ottaen huomioon pätevyys ja ammattitaito – –”

9 Puitesopimuksen 4 lausekkeen, jonka otsikko on ”Syrjimättömyyden periaate,” 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Määräaikaisiin työntekijöihin ei saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin pelkästään siksi, että heillä on määräaikainen työsopimus tai työsuhde, ellei siihen ole asiallisia syitä.”

10 Tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY (EUVL 2003, L 299, s. 9) 7 artiklassa todetaan seuraavaa:

”Vuosiloma

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen työntekijä saa vähintään neljän viikon palkallisen vuosiloman tällaisen loman saamiselle ja myöntämiselle kansallisessa lainsäädännössä ja/tai käytännössä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

2. Palkallisen vuosiloman vähimmäisaikaa ei saa korvata rahalla, paitsi kun työsuhde päättyy.”

Espanjan lainsäädäntö

11 Julkishallinnon palveluksessa oleviin työntekijöihin sovellettavista perussäännöistä 12.4.2007 annetun lain 7/2007 (Ley 7/2007, del Estatuto Básico del Empleado Público, jäljempänä laki 7/2007) 1 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Näiden perussääntöjen tarkoituksena on säätää niiden soveltamisalaan kuuluvia virkamiehiä koskevan järjestelmän perusteista.”

12 Mainitun lain 2 §:n mukaan julkishallinnon palveluksessa oleviin työntekijöihin sovellettavia perussääntöjä sovelletaan muun muassa itsehallintoalueiden hallinnossa työskenteleviin virkamiehiin ja työntekijöihin.

13 Kyseisen lain 10 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Väliaikaisia virkamiehiä ovat henkilöt, jotka nimenomaisesti perustellun tarpeen tai kiireellisyyden vuoksi on nimitetty väliaikaisiksi virkamiehiksi hoitamaan vakinaisille virkamiehille kuuluvia tehtäviä joissakin seuraavista tapauksista:

- a) vapaita virkoja ei voida täyttää vakinaisilla virkamiehillä
- b) vakinaisten virkamiesten väliaikainen korvaaminen
- c) luonteeltaan väliaikaisten hankkeiden toteuttaminen
- d) työtehtävien liian suuri määrä tai kasautuminen enintään 6 kuukauden ajan 12 kuukauden ajanjaksolla.”

14 Saman lain 10 §:n 3 momentin mukaan väliaikaisten virkamiesten palvelussuhde päättyy virka-aseman menettämiseen liittyvien syiden lisäksi silloin, kun peruste heidän nimittämiseensä lakkaa.

15 Lain 7/2007 10 §:n 5 momentissa säädetään, että väliaikaisiin virkamiehiin sovelletaan, sikäli kuin se sopii heidän asemansa luonteeseen, vakinaisiin virkamiehiin sovellettavia yleissääntöjä.

16 Kastilia-La Manchán itsehallintoalueen julkishallinnon palvelussuhteista 10.3.2011 annetun lain 4/2011 (Ley 4/2011, del Empleo Público de Castilla La Mancha, jäljempänä laki 4/2011) 7 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tätä lakia sovellettaessa väliaikaisia virkamiehiä ovat henkilöt, jotka nimenomaisesti perustellun tarpeen tai kiireellisyyden vuoksi on nimitetty väliaikaisesti hoitamaan vakinaisille virkamiehille kuuluvia tehtäviä jossakin 8 §:ssä säädettyistä tapauksista.”

17 Mainitun lain 8 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Väliaikainen virkamies voidaan ottaa palvelukseen ainoastaan seuraavissa tilanteissa:

- a) Vapaana on alimmassa palkkaluokassa sellaisia virkoja, joihin on myönnetty määräraha ja joissa palvelukseenotto tapahtuu tutkintotodistuksiin perustuvassa valintamenettelyssä, eikä näitä virkoja voida täyttää vakinaisilla virkamiehillä.

– –”

18 Saman lain 9 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Väliaikaisten virkamiesten palvelussuhde päättyy seuraavista syistä:

– –

- b) nimityksen perusteena olleiden perustellun tarpeen ja kiireellisyyden poistuminen.”

19 Ministerio de Educación y Ciencian (koulutus- ja tiedeministeriö) ja ANPE-ammattijärjestön 10.3.1994 tekemän väliaikaisina virkamiehinä työskentelevien opettajien valintamenettelyä koskevan sopimuksen, joka julkaistiin kyseisen ministeriön henkilöstöosaston (Dirección General de Personal y Servicios) 15.3.1994 tekemällä päätöksellä, (jäljempänä 10.3.1994 tehty sopimus) mukaan väliaikaiset virkamiehet, jotka 30.6. mennessä ovat työskennelleet kyseisenä lukuvuonna vähintään viisi ja puoli kuukautta, hoitavat tehtäviään mainitusta päivästä seuraavan lukuvuoden alkamiseen asti.

20 Kastilia-La Manchán itsehallintoalueen vuoden 2012 talousarviosta 12.7.2012 annetun lain 5/2012 (Ley 5/2012, de Presupuestos Generales de la Junta de Comunidades de Castilla la Mancha para 2012, jäljempänä vuoden 2012 talousarviosta annettu laki) 13. lisäsäännöksessä säädetään seuraavaa:

”1. [Lain 7/2007] 38 §:n 10 momentin ja [lain 4/2011] 153 §:n 6 momentin mukaisesti seuraavien sopimusten soveltaminen keskeytetään jäljempänä mainituissa tilanteissa:

--

i) [10.3.1994 tehty sopimus] siltä osin kuin on kyse [rahallisen korvauksen] maksamisesta lomista heinä- ja elokuulta yli viiden ja puolen kuukauden viransijaisuuksia hoitaville ja viran täyttämisen ajaksi nimitetyille virkamiehille. Muiden oppilaitosten kuin yliopistojen väliaikaisina virkamiehinä palvelukseen otetuilla opettajilla on oikeus rahalliseen korvaukseen, jonka määrä vastaa 22:tä työpäivää, jos heidät on otettu palvelukseen koko lukuvuodeksi, tai työskentelykautta suhteellisesti vastaavaa määrää päiviä, jos työskentelykausi oli lukuvuotta lyhyempi.

--”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

21 Alueministeriön henkilöstö- ja koulutussuunnitteluosasto (Dirección General de Recursos Humanos y Programación Educativa) oli ottanut Pedro Viejobueno Ibáñezin palvelukseen väliaikaiseksi virkamieheksi (funcionario interino) ylemmän perusasteen opetusta antavaksi opettajaksi Alonso Quijanon kouluun Esquiviasissa (Toledon maakunta, Espanja) lukuvuodeksi 2011–2012. Sama osasto oli ottanut Emilia de la Vara Gonzálezin palvelukseen väliaikaiseksi virkamieheksi San Clementessä sijaitsevan Campos del Zánaran (Cuencan maakunta, Espanja) aikuiskoulutuksessa avoimma olleeseen ammattiaineiden opettajan virkaan edellä mainituksi lukuvuodeksi.

22 Toledon ja Cuencan maakunnalliset opetustoimen koordinoijat tekivät molemmat 29.6.2012 eli opetuksen antamisen päättymispäivänä päätöksen, jolla Viejobueno Ibáñezin ja de la Vara Gonzálezin palvelussuhteet päätettiin kyseisestä päivämäärästä lukien siten, että perusteena oli ensin mainitun osalta ”väliaikaisen virkamiehen palvelussuhteen päättäminen työnantajan aloitteesta” ja jälkimmäisen osalta ”palvelussuhteen lopullinen päättäminen hallinnon tilanteen muutoksen johdosta”.

23 Asianomaiset henkilöt tekivät heitä koskevista palvelussuhteen päättämispäätöksistä oikaisuvaatimukset. Näiden vaatimusten tultua implisiittisesti hylätyiksi he nostivat 12.4.2013 Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 2:ssa (Toledo) (Toledon maakunnallinen hallintotuomioistuin nro 2 (Espanja)) kanteen, jossa vaadittiin muun muassa implisiittisen hylkäämispäätöksen ja heitä koskevan palvelussuhteen päättämisestä tehdyn päätöksen kumoamista sekä sen tunnustamista, että heillä oli oikeus pysyä virassaan 14.9.2012 asti. Asianomaiset henkilöt väittivät kanteensa tueksi muun muassa, että palvelussuhteen päättämispäätöksillä loukattiin yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, koska niiden johdosta opetushenkilöstöä kohdellaan eri tavoin sen mukaan, ovatko he väliaikaisia virkamiehiä vai vakinaisia virkamiehiä, sillä viimeksi mainitut pysyvät virassaan opetuksen antamisjakson päätyttyä.

24 Mainittu tuomioistuin hylkäsi kanteen muun muassa sillä perusteella, että asianomaisten henkilöiden nimityskirjoissa ei ollut palvelukseenoton päättymispäivää, että koska väliaikaisten virkamiesten palvelukseenoton on perustuttava perustellulle tarpeelle ja kiireellisyydelle, näiden syiden lakkaaminen muodostaa laillisen perustan kyseisten virkamiesten palvelussuhteen päättämiselle, vaikka palkkalaskelmiin oli merkitty palvelukseenoton päättymispäivä, ja opetuksen antamisen päätyminen voi merkitä mainittujen virkamiesten palvelukseenoton perusteena olleen tarpeen tai kiireellisyyden lakkaamista. Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 2 (Toledo) katsoi lisäksi, että

yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ei ollut loukattu, koska väliaikaisten virkamiesten – joiden palvelussuhde hallintoon on ensisijaisesti tilapäinen – tilannetta ei voida rinnastaa virkamiesten – joiden palvelussuhde hallintoon on pysyvä – tilanteeseen.

- 25 Asianomaiset henkilöt valittivat tästä tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen eli Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Manchaan (Kastilia-La Manchan itsehallintoalueen ylioikeus, Espanja) ja väittivät muun muassa, että sillä seikalla, että heidän palvelussuhteensa päätettiin 29.6.2012, rikotaan puitesopimuksen 4 lauseketta. He nimittäin katsovat, että heitä kohdellaan heidän väliaikaisen virkamiehen asemansa johdosta epäedullisemmin kuin vakinaisina virkamiehinä toimivia opettajia, sillä viimeksi mainitut säilyttävät virkansa sen ajanjakson aikana, joka yleensä on osoitettu kesällä pidettävää vuosilomaa varten. He väittävät lisäksi, että koska heidät otettiin palvelukseen lukuvuodeksi 2011–2012 ja koska he hoitivat samoja tehtäviä kuin vakinaisina virkamiehinä toimivat opettajat, ei ole mitään syytä, jonka johdosta ensin mainitut eivät voisi hoitaa virkaansa vastaavia tehtäviä opetuksen antamisjakson päätyttyä. Asianomaiset väittävät myös, että heitä koskevilla päätöksillä palvelussuhteen päättämisestä rikotaan direktiivin 2003/88 7 artiklaa, koska heidän palvelussuhteensa oli päätetty ennen kuin he olivat voineet pitää vuosilomansa ja he olivat saaneet tästä rahallisen korvauksen. Asianomaiset toteavat myös, että heidän palvelussuhteensa päättämisellä rikotaan 10.3.1994 tehtyä sopimusta.
- 26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että asianomaisten palvelussuhteiden kaltaiset palvelussuhteet solmitaan lain 4/2011 7 §:n mukaisesti tarpeesta ja kiireellisyydestä johtuvista syistä. Mainitun tuomioistuimen mukaan espanjalaisesta oikeuskäytännöstä seuraa, että se seikka, että opetuksen antamisjakson päätyttyä opettajien työskentelylle ei ole tarvetta, muodostaa väliaikaisina virkamiehinä palvelukseen otettujen opettajien osalta edellä mainitun lain 9 §:n 1 momentin b kohdan ja lain 7/2007 10 §:n 3 momentin mukaisesti laillisen perusteen palvelussuhteen päättämiseksi mainitun jakson päättymispäivänä, koska heidän palvelukseenottamisensa peruste on lakannut.
- 27 Syrjintäkiellon periaatteen soveltamisesta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että väliaikaisina virkamiehinä palvelukseen otetut opettajat kuuluvat puitesopimuksessa tarkoitetun käsitteen ”määräaikainen työntekijä” soveltamisalan piiriin, koska heidät on otettu palvelukseen avoimena olleiden vakinaisina virkamiehinä toimivien opettajien virkojen hoitamiseksi. Vakinaisina virkamiehinä toimivat opettajat puolestaan voisivat samaisen tuomioistuimen mukaan kuulua puitesopimuksen 4 lausekkeessa tarkoitetun käsitteen ”vastaava vakituinen työntekijä” soveltamisalaan. Mainitun lausekkeen soveltamiseksi väliaikaisten virkamiesten tilannetta on siis verrattava niiden vakinaisten virkamiesten tilanteeseen, joilla on samanlainen työ samassa opetuslaitoksessa tai saman autonomisen alueen muissa opetuslaitoksissa.
- 28 Näin ollen on selvitetävä, muodostaako opetuksen antamisjakson päättyminen todella objektiivisen syyn, joka oikeuttaa opettajien erilaisen kohtelun sen mukaan, ovatko he väliaikaisia vai vakinaisia virkamiehiä.
- 29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii myös, onko käytäntö, jonka mukaisesti väliaikaisina virkamiehinä palvelukseen otettujen opettajien palvelussuhde päätetään mainitun jakson päättyessä, yhteensoveltuva direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohdan kanssa, koska alueministeriön on tässä tilanteessa korvattava vuosilomapäivät, joita kyseiset opettajat eivät ole voineet pitää.
- 30 Samainen tuomioistuin toteaa myös, että Kastilia-La Manchan itsehallintoalueen hallinto on noudattanut 10.3.1994 tehtyä sopimusta lukuvuoteen 2011–2012 saakka ja että edellä mainittu käytäntö alkoi vuoden 2012 talousarviosta annetun lain antamisen myötä. Koska kyseinen käytäntö sallitaan tällä lailla, jolla otettiin käyttöön säästötoimia ja julkisen talouden alijäämään kohdistuvia valvontatoimia, esiin nousee kysymys siitä, onko kyseinen laki syrjintäkiellon periaatteen – sellaisena kuin se on konkretisoitu puitesopimuksella – vastainen, ja jos on, voiko kansallinen tuomioistuin sivuuttaa kyseisen lain sillä perusteella, että se on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa.

- 31 Näiden seikkojen perusteella Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”Kun otetaan huomioon ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen aikaisempiin ratkaisuihin – – perustuva oikeuskäytäntö ja pääasiassa esitetyt väitteet, jotka koskevat niiden päätösten laillisuutta, joilla päätettiin väliaikaisina virkamiehinä työskentelevien opettajien palvelussuhde opetuksen antamisen päättymispäivänä – –, arvioituna suhteessa [puitesopimuksen] 4 lausekkeessa vahvistettuun määräaikaisten ja vakinaisten työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen, ja koska Kastilia-La Manchan julkishallinnon palvelussuhteisiin sovellettavan Espanjan lainsäädännön mukaan väliaikaisina virkamiehinä työskentelevien opettajien palvelussuhde päätetään, kun ’virkanimityksen perusteena ollut perusteltu tarve ja kiireellisyys ovat poistuneet’ – –:

- 1) Voidaanko lukuvuonna annettavan opetuksen päättymistä pitää asiallisena syynä, jolla voidaan oikeuttaa edellä mainittujen väliaikaisina virkamiehinä työskentelevien opettajien erilainen kohtelu verrattuna vakinaisina virkamiehinä työskenteleviin opettajiin?
- 2) Voidaanko väliaikaisina virkamiehinä työskenteleviä opettajia koskevan syrjintäkiellon periaatteen mukaisena pitää sitä, että väliaikaisina virkamiehinä työskentelevät opettajat, joiden palvelussuhde päätetään lukuvuonna annettavan opetuksen päättyessä, eivät voi pitää heille kertyneitä lomina tosiasiallisina lomapäivinä vaan ne korvataan maksamalla heille vastaava lomakorvaus?
- 3) Voidaanko määräaikaisia työntekijöitä, joiksi nämä virkamiehet määritellään, koskevan syrjintäkiellon periaatteen mukaisena pitää alueelliseen lainsäädäntöön sisältyvän [vuoden 2012 talousarviosta annetun lain] 13. lisäsäännöksen kaltaista abstraktia oikeussääntöä, jolla talousarviosäästöihin ja julkisen talouden alijäämätavoitteisiin liittyvistä syistä muun muassa keskeytettiin [10.3.1994 tehdyn] sopimuksen soveltaminen siltä osin kuin on kyse heinä- ja elokuun lomakorvausten maksamisesta yli viiden ja puolen kuukauden viransijaisuuksia hoitaville ja viran täyttämisen ajaksi nimitetyille virkamiehille ja jossa veloitetaan maksamaan muiden oppilaitosten kuin yliopistojen väliaikaiselle opetushenkilöstölle 22:ta työpäivää, jos nimitys väliaikaiseksi virkamieheksi on tehty koko lukuvuodeksi, tai työskentelykautta suhteellisesti vastaavaa määrää päiviä, jos työskentelykausi oli lukuvuotta lyhyempi, vastaava lomakorvaus?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 32 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa sallitaan työnantajan päättävän opetuksen antamisen päättymispäivänä väliaikaisina virkamiehinä lukuvuodeksi palvelukseen otettujen opettajien määräaikaisen palvelussuhteen sillä perusteella, että tarvetta ja kiireellisyyttä koskevat edellytykset, jotka olivat heidän palvelukseenottamisensa ehtona, eivät enää täyty kyseisenä päivänä, kun taas vakinaisina virkamiehinä toimivien opettajien toistaiseksi voimassa oleva palvelussuhde jatkuu.
- 33 Tästä on muistutettava, että puitesopimuksen johdanto-osan toisessa kohdassa todetaan, että mainitun sopimuksen osapuolet ”tunnustavat, että toistaiseksi voimassa olevat työ sopimukset ovat ja tulevat olemaan vallitseva työsuhdemuoto työnantajien ja työntekijöiden välillä [ja että] määräaikaiset työ sopimukset vastaavat tietyissä olosuhteissa sekä työnantajien että työntekijöiden tarpeita”.
- 34 Puitesopimuksen 1 lausekkeen a alakohdan mukaan yhtenä puitesopimuksen tarkoituksena on parantaa määräaikaisen työn laatua varmistamalla syrjintäkiellon periaatteen soveltaminen. Vastaavasti puitesopimuksen johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa täsmennetään, että sopimus ”kuvaa

työmarkkinaosapuolten tahtoa luoda yleiset puitteet sen varmistamiseksi, että määräaikaisessa työsuhteessa olevia työntekijöitä kohdellaan samalla tavalla suojelemalla heitä syrjintää vastaan”. Direktiivin 1999/70 14 perustelukappaleessa todetaan tätä varten, että puitesopimuksen tavoitteena on muun muassa parantaa määräaikaisen työn laatua vahvistamalla vähimmäisvaatimukset, joilla voidaan taata syrjintäkiellon periaatteen soveltaminen (tuomio 5.6.2018, *Montero Mateos*, C-677/16, EU:C:2018:393, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 35 Puitesopimuksella ja etenkin sen 4 lausekkeella pyritään soveltamaan tätä periaatetta määräaikaisiin työntekijöihin sen estämiseksi, että työnantaja käyttää tämäntyyppisiä työsuhteita evätäkseen näiltä työntekijöiltä oikeuksia, jotka on myönnetty vakituisille työntekijöille (tuomio 5.6.2018, *Montero Mateos*, C-677/16, EU:C:2018:393, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 36 Puitesopimuksessa ei sen sijaan määrätä olosuhteista, joissa toistaiseksi voimassa olevia työsuhteita voidaan käyttää, eikä olosuhteista, joissa voidaan käyttää määräaikaisia työsuhteita (ks. vastaavasti tuomio 18.10.2012, *Valenza ym.*, C-302/11–C-305/11, EU:C:2012:646, 63 kohta ja tuomio 14.9.2016, *Martínez Andrés ja Castrejana López*, C-184/15 ja C-197/15, EU:C:2016:680, 39 kohta).
- 37 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko syrjintäkiellon periaatetta, sellaisena kuin se on pantu täytäntöön ja konkretisoitu puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa, loukattu siitä syystä, että – toisin kuin *Viejobueno Ibáñezin* ja *de la Vara Gonzálezin* kaltaisten opettajien, jotka on otettu palvelukseen määräaikaiseen palvelussuhteeseen väliaikaisiksi virkamiehiksi, tilanteessa – vakinaisina virkamiehinä toimivien opettajien toistaiseksi voimassa olevaa palvelussuhdetta ei päätetä opetuksen antamisjakson päätyttyä, ja viimeksi mainitut säilyttävät virkansa erityisesti kesällä pidettävän vuosiloman aikana.
- 38 On muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jotta voitaisiin tässä yhteydessä arvioida, tekevätkö kyseessä olevat henkilöt puitesopimuksessa tarkoitettulla tavalla samaa tai samanlaista työtä, on puitesopimuksen 3 lausekkeen 2 kohdan ja 4 lausekkeen 1 kohdan mukaisesti selvitettävä, voidaanko näiden henkilöiden tilanteita pitää toisiinsa rinnastettavina, kun otetaan huomioon kaikki tekijät, kuten työn luonne, koulutusta koskevat edellytykset ja työehdot (tuomio 5.6.2018, *Montero Mateos*, C-677/16, EU:C:2018:393, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 39 Tämän tultua täsmennetyksi, unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista seikoista ilmenee, että kun henkilöstö- ja koulutussuunnitteluosasto otti *Viejobueno Ibáñezin* ja *de la Vara Gonzálezin* palvelukseen väliaikaisiksi virkamiehiksi, he hoitivat samoja tehtäviä kuin vakinaisina virkamiehinä toimivat opettajat.
- 40 Näin ollen *Viejobueno Ibáñezin* ja *de la Vara Gonzálezin* kaltaisen väliaikaisen virkamiehen tilannetta voitaisiin lähtökohtaisesti pitää rinnastettavana vakinaisena virkamiehenä toimivan opettajan tilanteeseen.
- 41 On kuitenkin tärkeää korostaa, että – toisin kuin tämän tuomion 38 kohdassa mainittuun oikeuskäytäntöön johtaneessa asiassa – pääasiassa esiin tuotu erilainen kohtelu johtuu yksinomaan siitä seikasta, että asianomaisten palvelussuhde päättyi tiettyä päivänä, kun taas vakinaisina virkamiehinä toimivien opettajien palvelussuhde jatkui myös kyseisen päivän jälkeen.
- 42 Tällainen olosuhde muodostaa olennaisen ominaispiirteen, joka erottaa määräaikaisen työsuhteen toistaiseksi voimassa olevasta työsuhteesta.

- 43 Se seikka, että virkamiehinä toimivien opettajien palvelussuhdetta ei päätetä opetuksen antamisen päättymispäivä tai että kyseistä palvelussuhdetta ei keskeytetä, on erottamaton osa itse näiden työntekijöiden palvelussuhteen luonnetta. Heidän tarkoituksenaan on nimittäin toimia pysyvässä palvelussuhteessa nimenomaan sen vuoksi, että heidät on otettu palvelukseen toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen.
- 44 Kuten puitesopimuksen 3 lausekkeen 1 kohdasta ilmenee, asianomaisilla henkilöillä olevien määräaikaisten palvelussuhteiden kaltaisille työsuhteille sen sijaan on ominaista se, että työnantaja ja työntekijä ovat jo kyseisen työsuhteen solmimisesta lähtien sopineet, että työsuhde päättyy objektiivisesti määritettyjen edellytysten täytyessä, kuten tietyn tehtävän loppuun saattamisen, tietyn tapahtuman ilmaantumisen tai tietyn päivämäärän umpeutumisen perusteella (ks. vastaavasti tuomio 5.6.2018, Grupo Norte Facility, C-574/16, EU:C:2018:390, 57 kohta ja tuomio 5.6.2018, Montero Mateos, C-677/16, EU:C:2018:393, 60 kohta).
- 45 Käsiteltävässä asiassa yksinomaan kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida, onko työnantaja päättänyt asianomaisten henkilöiden palvelussuhteet ennen sen edellytyksen täyttymistä, jonka kyseisen tuomioistuimen ratkaistavana olevan oikeudenkäynnin asianomaiset ovat objektiivisesti määrittäneet. Mikäli tilanne olisi näin, tämä seikka ei merkitsisi puitesopimuksella kiellettyä syrjintää, vaan sitä, että työnantaja rikkoo näitä palvelussuhteita sääntelevien sopimusten sisältöä, mistä voitaisiin mahdollisesti määrätä seuraamuksia sovellettavien kansallisten säännösten mukaisesti.
- 46 Näissä olosuhteissa – koska, kuten tämän tuomion 33 ja 36 kohdassa muistutetaan, puitesopimuksessa tunnustetaan lähtökohtaisesti sekä määräaikaisten työsuhteiden että toistaiseksi voimassa olevien työsuhteiden käyttämisen hyväksyttävyyden ja koska siinä ei määrätä olosuhteista, joissa tällaisia työsuhteita voidaan käyttää – pääasiassa kyseessä olevan kaltaista erilaista kohtelua, joka koostuu pelkästään siitä seikasta, että määräaikainen palvelussuhde päättyy tiettyinä päivinä, kun taas toistaiseksi voimassa oleva palvelussuhde ei pääty kyseisenä päivänä, ei voida pitää mainitun sopimuksen perusteella kiellettyinä.
- 47 Tätä arviointia ei voida kyseenalaistaa Euroopan komission väitteellä, jonka mukaan pelkästään työsuhteen tilapäisyys ei voi muodostaa puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettua ”asiallista syytä”, joka voisi oikeuttaa erilaisen kohtelun.
- 48 Tämän tuomion 46 kohdassa tarkoitettu ero on olennainen osa sitä, että sekä määräaikaisia että toistaiseksi voimassa olevia työsuhteita käytetään rinnan, eikä se voi kuulua mainitussa lausekkeessa määrätyn kiellon piiriin, koska muuten näiden kahden työsuhdeluokan väliltä poistettaisiin kaikki erot.
- 49 Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee lisäksi, että Viejobueno Ibáñez ja de la Vara González väittävät pääpiirteissään, että heidän määräaikaisten palvelussuhteidensa ei olisi pitänyt päättyä 29.6.2012, jolloin opetuksen antamisjakso päättyi, vaan 14.9.2012, eli noin kaksi ja puoli kuukautta myöhemmin, kuten 10.3.1994 tehdyssä sopimuksessa määrättiin.
- 50 Tästä on huomautettava, että asianomaiset henkilöt eivät vaadi, että heitä tosiasiallisesti kohdellaan heidän palvelussuhteensa keston osalta samalla tavoin kuin heidän vakinaisina virkamiehinä toimivia työtovereitaan, koska viimeksi mainittujen tarkoituksena on hoitaa tehtäviään vielä 14.9.2012 jälkeenkin. Asianomaisten pyynnöillä vaaditaan itse asiassa, että heitä kohdellaan samoin kuin väliaikaisina virkamiehinä toimivia opettajia, jotka on otettu palvelukseen edellisinä lukuvuosina 14.9. saakka.
- 51 Koska syrjintäkiellon periaate on pantu täytäntöön ja konkretisoitu puitesopimuksella yksinomaan toisiinsa rinnastettavissa tilanteissa olevien määräaikaisten ja vakituisten työntekijöiden erilaisen kohtelun osalta (tuomio 5.6.2018, Montero Mateos, C-677/16, EU:C:2018:393, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), tiettyjen määräaikaisten henkilöstöryhmien välinen erilainen kohtelu ei

kuulu mainitussa puitesopimuksessa vahvistetun syrjäntäkiellon periaatteen soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 14.9.2016, de Diego Porras, C-596/14, EU:C:2016:683, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 52 Näissä olosuhteissa asianomaisten väittämä erilainen kohtelu ei voi missään tapauksessa kuulua puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdan soveltamisalaan.
- 53 Siitä, että asianomaisilla ei ole ollut mahdollisuutta käyttää tosiasiallisesti vuosilomapäiviään, että he eivät ole saaneet palkkaa heinä-, elo- ja syyskuulta 2012 ja ettei heille ole kertynyt palvelusaikaa näiltä kuukausilta uralla etenemiseksi, on lopuksi todettava, että tämä seikka on vain heidän palvelussuhteensa päättymisen välitön seuraus, joka ei muodosta puitesopimuksella kiellettyä erilaista kohtelua.
- 54 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa sallitaan työnantajan päättävän opetuksen antamisen päättymispäivänä väliaikaisina virkamiehinä lukuvuodeksi palvelukseen otettujen opettajien määräaikaisen palvelussuhteen sillä perusteella, että tarvetta ja kiireellisyyttä koskevat edellytykset, jotka olivat heidän palvelukseenottamisensa ehtona, eivät enää täyty kyseisenä päivänä, kun taas vakinaisina virkamiehinä toimivien opettajien toistaiseksi voimassa oleva palvelussuhde jatkuu.

Toinen ja kolmas kysymys

- 55 Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että kansallinen tuomioistuin pyrkii toisella ja kolmannella kysymyksellään – joita on syytä tutkia yhdessä – selvittämään, onko direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa sallitaan väliaikaisina virkamiehinä lukuvuodeksi palvelukseen otettujen opettajien määräaikaisen palvelussuhteen päättäminen opetuksen antamisen päättymispäivänä, koska tällä evätään näiltä opettajilta kyseiseen lukuvuoteen liittyvät kesän palkalliset vuosilomapäivät, vaikkakin mainitut opettajat saavat tästä rahallisen korvauksen.
- 56 Tästä on muistutettava, että työntekijöiden on heidän turvallisuutensa ja terveytensä suojelemiseksi tavallisesti saatava tehokas lepoaika. Täten direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohdassa sallitaan pitämättä jäänyttä palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden korvaaminen rahassa ainoastaan tilanteissa, joissa työsuhde päättyy (tuomio 20.1.2009, Schultz-Hoff ym., C-350/06 ja C-520/06, EU:C:2009:18, 23 kohta ja määräys 21.2.2013, Maestre García, C-194/12, EU:C:2013:102, 28 kohta)
- 57 Pääasiassa on selvää, että asianomaisten henkilöiden palvelussuhteet ovat päättyneet. Näin ollen Espanjan lainsäätäjä saattoi direktiivin 2003/88 7 artiklan mukaisesti säätää, että viimeksi mainitut saavat rahallisen korvauksen siitä palkallisesta vuosilomajaksosta, jota he eivät ole voineet pitää.
- 58 Edellä esitetyn perusteella on vastattava, että direktiivin 2003/88 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa sallitaan väliaikaisina virkamiehinä lukuvuodeksi palvelukseen otettujen opettajien määräaikaisen palvelussuhteen päättäminen opetuksen antamisen päättymispäivänä, vaikka tällä evätään näiltä opettajilta kyseiseen lukuvuoteen liittyvät kesän palkalliset vuosilomapäivät, kunhan mainitut opettajat saavat tästä rahallisen korvauksen.

Oikeudenkäyntikulut

- 59 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY liitteenä olevan 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa sallitaan työnantajan päättävän opetuksen antamisen päättymispäivänä väliaikaisina virkamiehinä lukuvuodeksi palvelukseen otettujen opettajien määräaikaisen palvelussuhteen sillä perusteella, että tarvetta ja kiireellisyyttä koskevat edellytykset, jotka olivat heidän palvelukseenottamisensa ehtona, eivät enää täyty kyseisenä päivänä, kun taas vakinaisina virkamiehinä toimivien opettajien toistaiseksi voimassa oleva palvelussuhde jatkuu.
- 2) Tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa sallitaan väliaikaisina virkamiehinä lukuvuodeksi palvelukseen otettujen opettajien määräaikaisen palvelussuhteen päättäminen opetuksen antamisen päättymispäivänä, vaikka tällä evätään näiltä opettajilta kyseiseen lukuvuoteen liittyvät kesän palkalliset vuosilomapäivät, kunhan mainitut opettajat saavat tästä rahallisen korvauksen.

Allekirjoitukset